

การวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ สาขาสังคมศาสตร์
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ

นางสาว สุรัสวดี มุสิกบุตร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาอุดมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-631-065-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I1400312X

AN ANALYSIS OF SOCIAL SCIENCES ACADEMIC ADVISOR'S ROLES
IN STATE UNIVERSITIES ACCORDING TO
THE THEORY OF WINSTON AND OTHERS

Miss Suratsavadee Musicabutr

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Higher Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-631-065-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ สาขาสังคมศาสตร์
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ

โดย นางสาว สุรัสวดี มุสิกบุตร

ภาควิชา อุดมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี อาชวอำรุง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

..... ศนบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ กุญสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญนุช

CHULALONGKORN UNIVERSITY

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี อาชวอำรุง)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา)

สรุสวดี มุสิกบุตร : การวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาสังคมศาสตร์
ในมหาวิทยาลัยของรัฐตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ (AN ANALYSIS OF SOCIAL—
SCIENCES ACADEMIC ADVISOR'S ROLES IN STATE UNIVERSITIES ACCORDING
TO THE THEORY OF WINSTON AND OTHERS) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.พรชูลี อาชวอรุ่ง,
188 หน้า. ISBN 974-631-065-8

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ บัณฑิตและ
อุปสรรคในการให้คำปรึกษา และแนวทางการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ตามทฤษฎีของวินสตัน
และคณะอย่างเหมาะสมกับสาขาสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการแนะนำและให้คำปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการปฏิบัติได้ตามบทบาท 9 ใน 17 ข้อ
(ร้อยละ 52.94) อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่จะให้คำปรึกษาและตักเตือนเมื่อพบว่าผลการเรียนตกต่ำลง

ด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการปฏิบัติได้ตามบทบาท 7 ใน 15 ข้อ
(ร้อยละ 46.67) อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความรับผิดชอบ

ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการปฏิบัติได้ตามบทบาท 3 ใน
9 ข้อ (ร้อยละ 33.33) อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเองเมื่อนิสิต
นักศึกษาเข้าพบ

ด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการปฏิบัติได้ตามบทบาท
3 ใน 8 ข้อ (ร้อยละ 37.50) อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่เรียกพบนิสิตนักศึกษาในความดูแลเมื่อพบว่า
มีเรื่องใดที่เกี่ยวข้อง

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยส่วนกลาง
และส่วนภูมิภาค พบว่า มหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคปฏิบัติได้ตามบทบาทมากกว่าส่วนกลาง 3 ด้านคือ
ด้านการแนะนำและให้คำปรึกษา ด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา และด้านการให้ความช่วยเหลือและ
ประสานงาน ส่วนอีก 1 ด้านปฏิบัติได้เท่ากัน

ในด้านปัญหาและอุปสรรค พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการเห็นว่าที่เป็นปัญหาคือ ขาดการ
ประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษา ส่วนนิสิตนักศึกษาเห็นว่าที่เป็นปัญหา คือ ขาดกิจกรรม
ที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการกับนิสิตนักศึกษา

สำหรับแนวทางการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการนั้น มหาวิทยาลัยควรกำหนดวิธีการ
และแนวทางการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการทั้ง 4 ด้าน ให้เป็นระบบที่นำไปสู่การปฏิบัติได้
และให้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

ภาควิชา ..... อุดมศึกษา
สาขาวิชา ..... อุดมศึกษา
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

##C543294 : MAJOR HIGHER EDUCATION

KEY WORD: ROLE ANALYSIS/ACADEMIC ADVISOR/THEORY OF WINSTON AND OTHERS
SURATSAVADEE MUSICABUTR : AN ANALYSIS OF SOCIAL SCIENCES ACADEMIC
ADVISOR'S ROLES IN STATE UNIVERSITIES ACCORDING TO THE THEORY OF
WINSTON AND OTHERS. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. PORCHULEE
ACHAVA-AMRUNG, Ed.D. 188pp. ISBN 974-631-065-8

This research aimed at analyzing roles of Social Sciences academic advisors, problems and obstacles in advising, and ways in developing advisors according to the theory of Winston and others.

The results of the study revealed the following :

On guidance and advising. Academic advisors could perform only a out of 17 functions (52. 94%) Mostly performed task was advising and warning students of declining learning achievements.

On student development. Advisors could play their roles at the moderate level, i.e. 7 out of 15 items or 46.67%. Most advisors could well serve as models in terms of their responsibilities.

On interactions with students Only 3 out of 9 items (33.33%) were answered. Most of the advisors were able to create warm and friendly atmosphere when meeting with students.

On assistance and coordination Advisors could perform these roles at a rather high level, i.e. 3 out of 8 items or 37.50%. The most reported role was meeting with advisees when relevant matters arose.

When comparing the role of advisors in the central and regional universities, it was found that those in regional universities could perform their advising tasks at a higher degree than those in the central universities in three aspects, namely, guidance and advising, student development and assistance and coordination. The other one aspects were at the same level of implementation.

In relation to problems and obstacles, advisors viewed that the most serious one was lack of advisors' working performance evaluation and the students viewed that the most serious one was lack of activities in enhancing academic advisors and students relationships as most problematic.

As regards to ways to develop academic advisors, universities should set up systematic and practical methods and implementation guidelines in all four aspects so as to follow in the same directions.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาควิชา.....อุดมศึกษา

สาขาวิชา.....อุดมศึกษา

ปีการศึกษา.....2537

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์และการสนับสนุนของ
รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี อาชวอำรุง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำ
และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่และให้กำลังใจตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ
เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์
บุญชู รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือและ
ให้คำแนะนำต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้บริหารและอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ที่กรุณาให้ผู้วิจัยได้มีโอกาส
สัมภาษณ์ และกรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ
เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ผ่องใส ศุภจรรยาวิทย์ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ
และให้คำแนะนำต่าง ๆ เป็นอย่างดีมาโดยตลอด

ขอขอบคุณที่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ทุกคน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ภาควิชาอุดมศึกษา
และบัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์ รวมทั้งบุคคลที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ ได้ให้คำแนะนำความ
ช่วยเหลือ และกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีมาตลอด และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัยที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้ส่วนหนึ่ง

ทั้งนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่เป็นกำลังใจสำคัญในการศึกษาของผู้วิจัยมา
โดยตลอด จนกระทั่งผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

สุรัสวดี มุสิกบุตร

สารบัญ

ช

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ

บทที่

1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	5
	ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย	7
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
	ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา วิชาการของวินสตันและคณะ	10
	ตอนที่ 2 ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการในสถาบัน อุดมศึกษา	18
	ตอนที่ 3 บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพัฒนานิสิต นักศึกษา	19
	ตอนที่ 4 ลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ	28
	ตอนที่ 5 ความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ ที่ปรึกษาวิชาการกับนิสิตนักศึกษา	33
	ตอนที่ 6 ความสำคัญและ เอกลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษา วิชาการ สาขาสังคมศาสตร์	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย	43
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
	การวิเคราะห์ข้อมูล	52
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
	1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ...	59
	2. ผลการวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ	
	สาขาสังคมศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ตามทฤษฎี	
	ของวินสตันและคณะ	64
	2.1 บทบาทด้านการแนะนำและให้คำปรึกษา	64
	2.2 บทบาทด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา	68
	2.3 บทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา ...	71
	2.3.1 บทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงาน	74
	2.3.2 บทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา ...	71
	2.3.3 บทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงาน	74
	3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษา	
	วิชาการ	80
	3.1 ปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ	80
	3.2 ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ารับการให้คำปรึกษา	83
	4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษา	
	วิชาการกับนิสิตนักศึกษาส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ...	85
	4.1 บทบาทด้านการแนะนำและให้คำปรึกษา	85
	4.2 บทบาทด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา	90
	4.3 บทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา ...	94

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.4 บทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือและ ประสานงาน	98
5 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับบทบาท ของอาจารย์ที่ปรึกษา	103
4.1 บทบาทด้านการแนะนำและให้คำปรึกษา	103
4.2 บทบาทด้านการพัฒนาผลิตนักศึกษา	104
4.3 บทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา ...	106
4.4 บทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือและ ประสานงาน	107
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	113
สรุปผลการวิจัย	115
อภิปรายผล	128
ข้อเสนอแนะ	144
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	151
รายการอ้างอิง	152
ภาคผนวก	160
ภาคผนวก ก	161
ภาคผนวก ข	184
ประวัติผู้เขียน	188

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ นิสิตนักศึกษา	44
2	จำนวนประชากร กลุ่มตัวอย่างและแบบสอบถามที่ส่งกลับคืนมา ...	46
3	สถานภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ	60
4	ความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการกับนิสิตนักศึกษา เกี่ยวกับ บทบาทด้านการแนะนำและให้คำปรึกษา	64
5	ความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการกับนิสิตนักศึกษา เกี่ยวกับ บทบาทด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา	68
6	ความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการกับนิสิตนักศึกษา เกี่ยวกับ บทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา	71
7	ความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการกับนิสิตนักศึกษา เกี่ยวกับ บทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงาน	74
8	ความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ	80
9	ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการ เข้ารับการให้คำปรึกษา	83
10	การ เปรียบ เทียบค่าร้อยละระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการกับนิสิต นักศึกษาส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับบทบาทด้านการแนะนำและ ให้คำปรึกษา	85
11	การ เปรียบ เทียบค่าร้อยละระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการกับนิสิต นักศึกษาส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับบทบาทด้านการพัฒนานิสิต นักศึกษา	90
12	การ เปรียบ เทียบค่าร้อยละระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการกับนิสิต นักศึกษาส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับบทบาทด้านการมี ปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา	94

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
13	การเปรียบเทียบค่าร้อยละระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการกับนิสิต นักศึกษาส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับบทบาทด้านการให้ความ ช่วยเหลือและประสานงาน	98

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY